

7.- VIDAL I MORERA, Josefina

(Tàrrega, 11 de març de 1932)

Josefina Vidal nasqué a Tàrrega, l'11 de març de 1932. En l'actualitat, amb 85 anys, resideix a Barcelona, tot i que acostuma a passar llargues temporades a la capital urgellenca.

Josefina Vidal va venir al món a la casa dels avis (Cal Vidal) del carrer de l'Estudi, i en plena efervescència de l'estrenada etapa republicana. Fou filla del propietari Pere Vidal i Carulla i d'Isabel Morera i Miró. Tingué una germana, M. Antònia.¹²⁹ En aquells primers anys, la família Vidal vivia al número 1 del carrer de les Piques.¹³⁰

El pare, Pere Vidal i Carulla, nascut a Tàrrega el 1899, era fill de Ramon Vidal i Ball¹³¹ i d'Antònia Carulla i Prats. La família Vidal des de mitjans del segle XIX portava el negoci de loteries a la capital de l'Urgell, quan el besavi de Josefina Vidal se'n feu càrrec. En els seus inicis, tenien el local a la plaça Major, on compartien l'espai amb una botiga de roba que també era de la seva propietat.¹³² Pere Vidal i Carulla, l'any 1927, va ser escollit síndic particular del Sindicat de Regs del Canal d'Urgell, i un any més tard, i

per tradició, va ser nomenat a l'administració de loteries. En aquell mateix any, Pere Vidal es casà amb la targarina Isabel Morera i Miró. L'any 1931, Vidal realitzava les funcions d'agent de cultius de La Azucarera del Segre a la zona de Tàrrega. Així mateix, endegà, l'any 1932, un negoci d'assegurances, del qual era subdirector i agent comercial. Políticament, es movia pels corrents del republicanisme catalanista i estigué afiliat al Centre Autonomista Republicà targarí.¹³³

La mare, Isabel Morera i Miró (Tàrrega, 1907-1982), era filla de l'advocat conservador i se-

Josefina Vidal i Morera
(any 2004).

Josefina Vidal en una actuació del grup de teatre Thespis, any 1951.
Del Fons Personal Josefina Vidal Morera

¹²⁹ M. Antònia Vidal i Morera (Tàrrega, 28 de febrer de 1929 - 20 de maig de 2016) continuà la tradició familiar i va ser administradora de loteries de Tàrrega fins als primers anys del s. XXI, quan l'administració passà a càrrec la seva filla Alba Carrasquer i Vidal. M. Antònia Vidal va ser la companya de Francesc Carrasquer i Launed (Albalate de Cinca, Osca, 1915 - Tàrrega, 2012), poeta, assagista, intel·lectual anarquista i figura emblemàtica del lliure pensament.

¹³⁰ Segons consta en el Llibre del Padró de la ciutat de Tàrrega de l'any 1936, al Fons Municipal de l'ACUR.

¹³¹ Ramon Vidal i Ball (Tàrrega, 1841-1909) era comerciant, administrador de loteries més endavant i també exercí de prestador. Casat l'any 1898 amb Antònia Carulla i Prats (Tàrrega, 1866-1927), a la seva mort la seva dona continuà el negoci de loteria. Vidal i Ball exercí durant una temporada, coincidint en part o totalment amb l'agitada crisi municipal dels primers anys del segle XX, de corresponsal de Tàrrega al diari liberal ageletista *El Pallaresa*.

¹³² Extret de la informació donada per la revista *Nova Tàrrega* amb motiu d'haver tocat a Tàrrega part del premi de la grossa de la loteria nacional, en la seva edició del 19 de juliol de 2002.

¹³³ *Crònica Targarina*, Notes vàries, 10 desembre de 1927, pàg. 6. *Crònica Targarina*, De societat, 28 de gener de 1928, pàg. 7. *Crònica Targarina*, De Societat, 3 de juny de 1928, pàg. 11. *Crònica Targarina*, Notes vàries, 5 de març de 1932, pàg. 8. *Crònica Targarina*, A l'Opinió, 28 de maig de 1932, pàg. 21.

Josefina Vidal a l'hospital mental de Preston (Lancashire), any 1953. FPJVM.

cretari municipal de Tàrrega (entre 1909 i 1930), Josep Morera i Poch¹³⁴ i de Maria Miró i Morera. Amb la mort de Pere Vidal, Isabel Morera passaria a ostentar la titularitat de l'administració de loteria fins entrats els anys vuitanta. A la seva mort, l'administració passà a mans de la filla gran, M. Antònia.

Josefina Vidal cursà els estudis secundaris i de batxillerat a Tàrrega, a Cervera i a l'Institut de Lleida, acabant-los l'any 1950 amb l'exa-

men d'estat.¹³⁵ Amb això, durant una temporada es dedicà a donar classes particulars de cultura general i de batxillerat. De ben jove descobrí els clàssics espanyols i la poesia d'Alfonsina Storni,¹³⁶

de Gabriela Mistral¹³⁷ i de Juana de Ibarbourou,¹³⁸ per les quals es deixà influenciar. En aquells anys de joventut, a part d'intervenir en recitals de poesia local organitzats per les seccions culturals de l'Ateneu, també formà part del grup de teatre local Thespis i participà sovint en la vida cultural que la Tàrrega d'aleshores podia oferir-li.¹³⁹

No obstant això, després d'uns anys de creixement i maduresa, l'asfíxia social soferta en aquells anys de dictadura franquista,¹⁴⁰ la impulsà a marxar. Volgué explorar nous camins, sentí la necessitat de veure món i d'adquirir nous coneixements, anhelosa com estava de respirar la llibertat que el seu país li negava, i decidí, l'any 1953, d'emigrar cap a Anglaterra. S'hostatjà a Preston (Lancashire), on treballà diversos mesos en un hospital mental. L'any següent, anà a viure a Londres, on treballà en un hospital general i, posteriorment, en un restaurant del Soho realitzant tasques de cuinera, cambrera i directora. Acabà el seu períple londinenc col·laborant amb la BBC, a la secció espanyola.¹⁴¹

Estant a Londres, el 1952, Josefina Vidal es retrobà amb Felip Lorda i Alaiz,¹⁴² que amb el temps

¹³⁴ Josep Morera i Poch (Vilafranca del Penedès, 1869 - Tàrrega, 1931). Advocat i escriptor, era originari de Vilafranca del Penedès, però fill d'un targarí, el quincallaire i propietari Llorenç Morera i Pujol. Es va casar amb una cosina germana, Maria Miró i Morera (Tàrrega, 1870-1952). Fou jutge municipal els anys 1903 i 1904, en dos períodes curts, i secretari de l'ajuntament de Tàrrega durant un dilatat període de temps, entre els anys 1909 i 1930. Personatge intrigant i polèmic, els seus enemics sempre el van acusar de ser un poder a l'ombra que actuava seguint les instruccions de l'eminent prohombre local i cacic Enric de Càrcer (durant les dues primeres dècades del s. XX) i de la dreta burgesa i feixistitzant (anys vint). Extret de PLANES CLOSA, Josep M., *Els Sobies de Tàrrega: orgull, potència, lideratge i conflictivitat*, volum III: *Enric de Càrcer i de Sobies*. Ajuntament de Tàrrega, Tàrrega, 2016, pàg. 126. CASTELLÀ FORMIGUERA, Josep: «El secretari Josep Morera i Poch, en un important període local», dins de *Nova Tàrrega*, 27 de gener de 2006.

¹³⁵ En aquest aspecte, cal esmentar que Josefina Vidal, havent tornat d'Holanda (anys setanta) i instal·lada a Barcelona, prengué els estudis i obtingué la diplomatura en Llengua i Literatura Anglesa per la Universitat de Barcelona.

¹³⁶ Alfonsina Storni (Suïssa, 1892 - Mar de la Plata, Argentina, 1938) va ser una poeta i escriptora argentina vinculada al modernisme. La seva prosa és feminista i, segons la crítica, té una originalitat que va canviar el sentit de les lletres de Llatinoamèrica.

¹³⁷ Gabriela Mistral, pseudònim de Lucila de María del Perpetuo Socorro Godoy Alcayaga (Vicuña, Xile, 1889 - Nova York, EUA, 1957), fou una professora, pedagoga i poeta xilena guardonada amb el Premi Nobel de Literatura l'any 1945.

¹³⁸ Juana d'Ibarbourou (Fernández Morales, de soltera), també coneguda com Juana de América (Melo, 1892 - Montevideo, 1979), va ser una poetessa uruguaiana. El 10 d'agost de 1929, va rebre, al Saló dels Passos Perduts del Palau Legislatiu, el títol de Juana de América de la mà de Juan Zorrilla de San Martín davant d'una multitud de poetes i personalitats. Va ser enterrada amb honors de ministre d'Estat en el panteó de la seva família al Cementiri del Busseig.

¹³⁹ *Nueva Tàrrega*, «Teatro», 2 de maig de 1951, pàg.8; *Nueva Tàrrega*, 6 octubre de 1951, pàg. 11; *Nueva Tàrrega*, 22 desembre de 1951, pàg. 11; *Nueva Tàrrega*, 27 de juny de 1953, pàg. 8; *Nueva Tàrrega*, 22 de juny de 1953, pàg. 8; *Nueva Tàrrega*, 22 d'agost de 1953, pàg. 14. A banda, dos anys després de marxar Josefina Vidal cap a Anglaterra, la *Nueva Tàrrega* del 17 de maig de 1955, a la pàg. 4, publicà, en la secció de la Pàgina Literaria, un recull de primeríssims poemes escrits en castellà per l'autora.

¹⁴⁰ Per pertànyer a una societat conservadora i força tancada, com era la targarina en aquells anys.

¹⁴¹ Amb motiu del rodatge del documental *On són les dones targarines?*, gravació d'entrevistes de dones destacades de la ciutat, en el projecte impulsat per la regidoria d'Igualtat i Joventut de l'Ajuntament de Tàrrega (que s'estrenà el 6 de maig de 2017 al cinema Majèstic targarí), hem estat diverses vegades amb Josefina Vidal. Ens acollí al seu domicili targarí del carrer de Comabruna, el 15 d'abril de 2015 i també al seu domicili de Barcelona, el 26 de març de 2017. En cada visita, Josefina Vidal ens aportà dades autobiogràfiques que hem inclòs a l'estudi. Des d'ací volem agrair de tot cor la seva amabilitat i disponibilitat envers nosaltres.

¹⁴² Felip M. Lorda i Alaiz (Almacelles, 5 de juliol de 1918 - Barcelona, 23 d'agost de 1992) fou crític literari i polític català. Home de vasta cultura, de temperament reflexiu i moderat, treballà principalment en el camp de la traducció i la promoció de la cultura catalana, alhora que exercí de polític, defensant sempre els drets humans i les llibertats dels pobles. Nasqué a Almacelles (Lleida), es traslladà de residència nombroses vegades al llarg de la seva infància i adolescència, degut a la professió dels seus pares, mestres nacionals, trajectòria que ell continuaria amb diferents experiències a l'exili. El seu primer contacte amb la política fou el nomenament del seu pare com a alcalde de Nalec (Urgell). Estudià primer a l'escola primària local i des dels dotze anys al seminari de la ciutat de Lleida, formació que l'aproximà a les fonts clàssiques de Grècia i Roma, alimentant una de les seves vocacions vitalícies, l'estudi de la filosofia. Mentre els seus pares visqueren a Tàrrega, Lorda entrà a formar part de la secció estudiantil del sindicat de

seria un conegut professor, escriptor i polític, i que aleshores tenia contracte i treballava a la BBC londinenca. Felipe Lorda nasqué a Almacelles el 1918. El seu pare exercia de mestre i tingué plaça a Nalec, lloc on Felip Lorda passà la seva infante-

sa. Temps més tard, el pare va ser destinat a Tàrrrega, on Felip Lorda i Josefina Vidal es conegueren. A Londres, es casaren el 1956. Josefina Vidal i Felip Lorda varen tenir tres fills: Isabel-Clara,¹⁴³ Raimon¹⁴⁴ i Dúnia.¹⁴⁵

la UGT, organització amb la qual mantindria contacte durant el seu exili, arribant a ocupar càrrecs dirigents ja en el període democràtic. Lluitat en el bàndol republicà en esclatar la Guerra Civil Espanyola, fins que una malaltia el retirà de la primera línia de foc. Detingut i empresonat al camp de presoners de Lleó, accedí a fer el servei militar obligatori a Melilla amb la Legió per sortir-ne, quelcom que complí en acabar la Guerra Civil. El 1941, inicià els estudis de Filologia Clàssica a la Universitat de Saragossa. Acabà els estudis a Madrid, per compaginar-los amb les tasques administratives a les forces armades, on fou mobilitzat durant la Segona Guerra Mundial. Es llicencià el 1945 en Filologia Clàssica, iniciant una carrera docent més o menys contínua, alhora que també començà a treballar en algunes traduccions. Li fou concedit el grau de doctor per la Universitat de Barcelona amb una tesi que versava sobre la traducció de Carles Riba de *L'Odisea*. Buscant millores econòmiques, marxà a l'exili el 1947. Combinà les estades a l'exterior, a Holanda i Londres, amb curts períodes a Catalunya, fins a la seva tornada definitiva a Barcelona en iniciar-se la transició política. Tant a Holanda com a Londres treballà per a diferents editorials estrangeres i alguna d'espanyola traduint obres clàssiques, literàries i d'assaig de l'anglès i neerlandès, feina que li comportà el prestigiós guardó holandès Nijhoff a la millor traducció i a la seva trajectòria com a traductor, quelcom que li donà prestigi internacional. Exercí de crític literari per a nombroses revistes, especialitzant-se en teatre holandès i anglès. Combinà aquesta feina amb l'edició de les emissions en castellà de la RNW holandesa i de la BBC britànica, especialitzant-se en temes culturals i artístics. Entre 1960 i 1977 s'incorporà com a docent a la Càtedra de Llengua i Literatura Catalana de la Universitat d'Amsterdam. Serà en aquesta època quan intensificarà el seu activisme polític. Tornà a Catalunya el 1977 en acceptar anar com a cap de llista per la província de Lleida, donada la importància del moment històric per consolidar la democràcia. Essent gairebé un desconegut en aquella contrada, es presentà sota la candidatura conjunta de la FCPSOE i del PSC-C, Socialistes per Catalunya, compartint la campanya amb el conegut Josep Pané, que arrossegà el sector agrari. Lorda inicià la seva carrera política en sortir elegit diputat per Lleida a les Corts Constituents (1977-1978). Participà en nombroses comissions, com la d'Agricultura, la de Comerç i Turisme, la de Cultura, la d'Incompatibilitats, la d'Afers Exteriors i la d'Afers Constitucionals i Llibertats Públiques; fou en aquestes dues darreres on desplegà una activitat més rellevant. També fou membre de la Comissió de la Població i dels Refugiats a l'Assemblea del Consell d'Europa. Entre les seves motivacions, que sempre dugué endavant amb rigor intel·lectual procedent de la seva formació acadèmica, destacà la defensa dels drets humans en diferents conflictes –com el del Sàhara, Xile, Argentina o promocionant la Carta Social Europea–, la defensa de la cooficialitat del català i el castellà, l'impuls d'una comissió de control de la televisió pública per dotar-la d'uns estàndards de qualitat mínims, etc. Fou elegit diputat al Parlament de Catalunya per la circumscripció de Barcelona el 1980, així com en les successives legislatures, sense arribar a acabar la quarta, perquè va morir el 1992. Des del 1984 combinà la feina de diputat al Parlament de Catalunya amb la de senador. Com a diputat exercí diferents càrrecs i treballà en nombroses comissions pluridisciplinàries. Paral·lelament treballà per al desenvolupament de diferents reglaments i status de la cambra. Membre des del 1978 de la Comissió Executiva del nou PSC-PSOE, s'encarregà de la Secretaria de Política Cultural. Alhora, s'integrà dels del seu retorn a Catalunya a la FETE-UGT de Catalunya, i en va ser elegit secretari general el 1981. Fou un membre fundador de la Fundació Campalans (1979), del Patronat de la Universitat de Barcelona (1982-1986) i de la junta directiva del Centre d'Informació i Documentació Internacional a Barcelona (1982-1986). En el camp literari i cultural, a més del centenar de traduccions que realitzà al llarg de la seva vida, participà de forma contínua en tertúlies i programes radiofònics, alhora que escriví nombrosos articles periodístics de divulgació col·laborant assíduament a *La Vanguardia* i *l'Avui*, així com a moltes altres publicacions locals i nacionals. Ja des del començament se li reconegué la qualitat i erudició d'aquests escrits, pel que ja el 1953 li fou atorgat un premi per la sèrie de reportatges al setmanari *Destino* de Barcelona. En aquesta profusió d'articles, tocà temàtiques diverses que versaven sobre debats de política immediata en les quals estava participant o de reflexió política més aprofundida, talment entorn la constitució, el socialisme o la nació, així com també crítiques literàries i ressenyes culturals. Escriví també algunes obres: d'una banda aprofundí en l'estudi del teatre anglès i neerlandès a *Teatro inglés de Osborne hasta hoy* (1964) i *Teatro neerlandés de la Edad Media* (1967), i de l'altra preparà recopilacions temàtiques com *Teatro flamenco contemporáneo* (1962) i *Teatro inglés contemporáneo, 1956-1962* (1966). També publicà un llibre basat en la seva tesi doctoral, *Carles Riba, traductor de "La Odisea"* (1968), així com llibres de referència en el camp de la filosofia: *Conocer a Spinoza y su obra* (1980) i *Erasmus* (1981). Morí a Barcelona el 1992. Dades biogràfiques tretes de la pàgina web de la Fundació Rafael Campalans, consultada per últim cop el 17 d'agost de 2017, en l'adreça: http://fcampalans.cat/arxiu/uploads/fons_biografic/pdf/Lorda%20i%20Alaiz,%20Felip%20M..pdf

¹⁴³ Isabel-Clara Lorda i Vidal (Londres, 1956) és llicenciada en Filologia Hispànica per la Universitat Complutense de Madrid. La seva trajectòria professional s'ha centrat en l'ensenyament de la llengua i literatura espanyola, la gestió cultural i la traducció literària. Ha dirigit els centres de l'Institut Cervantes d'Utrecht i Londres. Actualment és directora del centre d'Utrecht.

¹⁴⁴ Raimon Lorda Vidal (Londres, 1960) és llicenciat en Història i Geografia per la Universitat Central de Barcelona. Ha desenvolupat, en canvi, la seva carrera professional en l'àmbit audiovisual del cine, la televisió o la publicitat com a director de fotografia. Ha col·laborat en sèries com *Ventdelpla*, *Kubala*, *Manchon i Moreno* o *El Ministerio del Tiempo*. També en minisèries com *Les Veus del Pamano*, *Olor de Colònia* o *Habitaciones Cerradas*; i en llargmetratges com *La Corona Partida* o *7 pasos y medio*.

¹⁴⁵ Dúnia Lorda i Vidal nasqué a Holanda l'any 1965 i morí a Barcelona el 1999. Pintora, il·lustradora i dissenyadora gràfica. Llicenciada en Belles Arts. Tot i tenir tan sols 34 anys en el moment de la seva mort, va deixar darrere seu una important obra gràfica que va plasmar principalment al diari *Avui*, on treballava des de 1990, il·lustrant amb ironia les pàgines de cultura i opinió. Els seus olis han estat exposats a l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell (26 de novembre al 8 de desembre 1991) i més de 100 dels seus dibuixos com a homenatge pòstum al Col·legi de Periodistes de Catalunya l'octubre de 1999.

El Matrimoni Lorda-Vidal amb els fills Isabel-Clara, Dunia i Raimon, i un nét, al domicili familiar de Barcelona (finals anys 80). FPJVM.

A partir de 1960, la família es traslladà a Holanda, on hi visqué fins l'any 1977. El 1961, Josefina Vidal s'afilià al PSOE i al sindicat de la UGT. El matrimoni treballà per a l'impuls i l'extensió del PSOE i la UGT als Països Baixos amb l'ajuda del partit socialista neerlandès (Partij van der Arbeid – PvdA) i del sindicat Nederlands Uitgeversverbond (NUV) d'aquell país, allora que desenvoluparen diverses activitats per facilitar la integració dels immigrants a Holanda, organitzant nombroses activitats de formació cultural i política. Allora, el matrimoni Lorda-Vidal fou el contacte i punt de trobada i acolliment de militants clandestins i de l'exili. Estant a terres holandeses, Josefina Vidal va exercir feines molt variades. D'inici, va entrar al Servei Internacional de Radio Nederland Wereldomroep, en el programa *Pulso Femenino*, on desplegà un ferm compromís amb la causa feminista. També va impartir classes de llengua i literatura castellanes a la Universitat de Groninga. En aquesta època, escriví una obra de teatre per a la ràdio, avui perduda.¹⁴⁶ Al mateix temps, expandí la seva activitat literària en recitals de poesia, així com va créixer la seva implicació amb el sindicalisme socialdemòcrata. Arran del seu compromís polític,

Josefina Vidal va impulsar la creació de la Casa del Pueblo d'Amsterdam i ajudà en l'obertura de la d'Utrecht. La Casa del Pueblo era un lloc de reunió dels obrers, sense distinció d'ideologies polítiques, però sobretot era freqüentada per obrers socialistes. Allí s'hi organitzaven actes de tota mena, però sobretot actes de caire lúdic i cultural, com el muntatge i representació de l'obra teatral *La Camisa*, del dramaturg Lauro Olmo.¹⁴⁷ També recità en una ocasió acompanyada pel *cantaor* de flamenc Enrique Morente,¹⁴⁸ amb el qual va muntar un espectacle de Lorca a la Casa del Pueblo de la ciutat holandesa. En aquest context cultural, Josefina Vidal pogué conèixer destacades personalitats de la cultura i literatura holandesa, com els poetes i escriptors Harry Mulisch¹⁴⁹ o Cees Nooteboom,¹⁵⁰ entre altres.

Sense deixar de banda el seu compromís i activisme polític, va treballar per a l'Ajuntament d'Amsterdam en el Departament de Serveis Socials. Cal recordar també l'ajut que oferí a la immigració xilena que havia arribat a Holanda fugint del règim de Pinochet. Una de les seves tasques fou la de promoure una vaga de fam davant del consolat com a protesta per l'execució de tres etarres bascos, seguida d'una manifestació a Utrecht, encapçalada pel govern holandès en ple. Holanda havia estat una etapa crucial en la vida de Josefina Vidal. El compromís del matrimoni Lorda-Vidal amb la ciutat d'Amsterdam fou tan vinculant, que l'ajuntament de la ciutat, així com també la universitat, els oferiren de guardar-los-hi la plaça en cas d'una derrota del PSOE a Espanya.

La família tornà a Espanya acabada la dictadura, era l'any 1977. Una nova etapa de llibertat política estava començant. Felip Lorda va ser escollit diputat pel PSC al Congrés de Diputats per la província de Lleida el 1978 i Josefina Vidal fou designada secretària (lloc que ocupà de 1978 a 1982) de Josep M. Triginer,¹⁵¹ aleshores membre de la direcció del partit socialista. L'any 1982, amb l'arribada dels socialistes al poder, Josefina Vidal exercí com a cap de la secretaria del

¹⁴⁶ Segons se n'extreu de les converses amb Josefina Vidal.

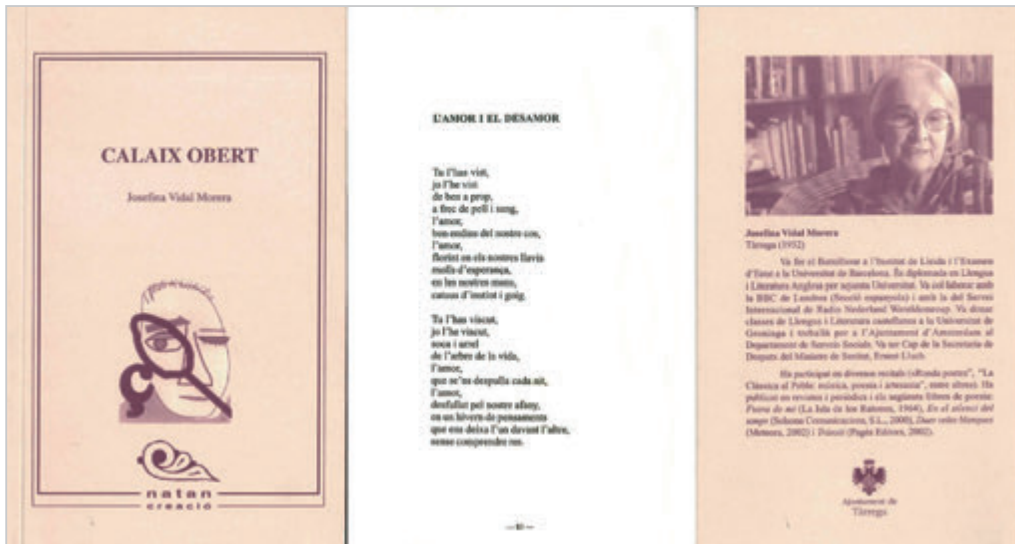
¹⁴⁷ Lauro Olmo Gallego (O Vaixell de Valdeorras, Ourense, 1921 - Madrid, 1994) va ser un dramaturg espanyol. Està considerat un dels dramaturgs més representatius de l'estil del Realisme Social durant els anys de la Dictadura del general Franco i les primeres dècades de la democràcia. També poeta, novel·lista i escriptor de narracions breus i contes, va patir els avatars de l'emigració del seu pare, la II República, la Guerra Civil i els anys més durs de la censura de la dictadura franquista.

¹⁴⁸ Enrique Morente (Granada, 1942 - Madrid, 2010) va ser un *cantaor* andalús, considerat un dels grans renovadors i innovadors del flamenc.

¹⁴⁹ Harry Mulisch (Haarlem, 1927 - Amsterdam, 2010) fou un escriptor neerlandès. Juntament amb W.F. Hermans i Gerard Reve, és considerat un dels «tres grans» de la literatura neerlandesa de postguerra. Ha escrit novel·les, obres de teatre, assajos, poesia i reflexions filosòfiques.

¹⁵⁰ Cees Nooteboom (La Haia, 1933, nascut com a Cornelis Johannes Jacobus Maria Nooteboom) és un escriptor, poeta i cronista de viatge dels Països Baixos que escriu en neerlandès. És considerat un dels millors cronistes de viatges del segle XX i un dels autors vius més importants d'Europa. El 2012, va ser candidat al Premi Nobel de Literatura.

¹⁵¹ Josep Maria Triginer i Fernández (Agramunt, 1943) és un polític socialista català. Va ser conseller sense cartera de la Generalitat provisional entre 1977 i 1980 i ha estat diputat per la província de Barcelona en les eleccions generals de 1977 (número dos a la candidatura Socialistes de Catalunya, després de Joan Reventós), 1979, 1982 i 1986, i senador per la província de Barcelona en les eleccions generals espanyoles de 1989. Va deixar la política el 1993.

despatx del ministre de Sanitat Ernest Lluch¹⁵² a Madrid, càrrec que deixà el 1986 per tornar a Barcelona acompanyant el seu marit, quan aquest va ser diagnosticat de càncer. Començaren aleshores uns temps durs per a la poeta. Amb pocs anys de marge, Josefina Vidal sofrí la pèrdua de dues persones molt estimades: el seu marit Felip Lorda (mort l'any 1992) i la seva filla Dúnia (morta l'any 1999, amb 34 anys). Foren moments feixucs i amargs. Les llargues malalties familiars convulsionaren vivament la seva existència, però, el dolor i sofriment patits l'impulsaren a reprendre la seva presència poètica.

Tant en la plenitud com en els temps d'ombres, Josefina Vidal anà escrivint secretament i paral·lela amb les seves altres activitats. La seva primera publicació fou el llibre en castellà *Fuera de mí*, que edità Publicaciones La Isla de los ratones, de Santander, l'any 1964, on la veu és cantada explícitament des de la condició de dona, i amb una temàtica que parla de la incomunicació i la falta de llibertat. Així mateix, «d'aquesta primera època escriu poemes memorables i convé destacar-ne un de publicat l'any 1975 a l'antologia poètica femenina: "Les cinc branques: Poesia femenina catalana" on referma la seva aportació, amb un final de poema colpidor: "...dels que creuen que Déu lluita al seu costat/ i, en nom de Déu, el crim és heroisme". La poesia de la Fina circula en un nomadisme particular, entre la Tàrraga natal on solia construir els poemes i Landsmeer (Holanda) on els po-

emes reposen, abans d'oferir l'última forma, la definitiva».¹⁵³

Seguí escrivint a la penombra durant molts anys i va ser amb el nou segle que una mostra important de la seva obra va anar essent publicada. Obtingué una bona acollida, tant de crítica com de lectors. D'aquesta manera, l'any 2000, Josefina Vidal va quedar finalista al Premi de Poesia Les Tel·lúries amb el llibre *En el silenci del temps*, recull de poemes de caire intimista i forçament viscut.¹⁵⁴ A partir d'aquí, començà a freqüentar algunes plataformes poètiques de pes. Participà, l'any 2002, a la Setmana de la Poesia de Barcelona i en diverses lectures a la Ronda de Poetes. Aquell mateix any 2002, l'Editorial Meteora edità *Dues veles blanques*, que es presentà a la llibreria La Central del Raval, a Barcelona. En aquesta obra, la crítica especialitzada s'admirà del talent i la valentia de la poetessa nascuda a Tàrraga:

«El poeta és aquell que s'ha sentit impel·lit a escriure-la de manera imperiosa, irrenunciable. I això és el que sentim en llegir *Dues veles blanques* de Josefina Vidal Morera. Trenta poemes sobre la mort, del company i de la filla, que responen a aquell intent de fer perviure els éssers estimats més enllà de la mort. Tan poca cosa en resta!... La memòria és l'arma més poderosa, al capdavant potser l'única, per a fer-los presents: «No puc deixar de pensar-te. / Si et penso, vius encara, / i encara tinc tendresa dins el cor», es-

¹⁵² Ernest Lluch i Martín (Vilassar de Mar, 1937 – Barcelona, 2000) fou un economista i polític català. Doctor en Ciències Econòmiques per la Universitat de Barcelona, també va estudiar a la Universitat de la Sorbona, a París. Va ser militant del PSC i un dels fundadors del PSPV. Fou portaveu dels socialistes catalans al Congrés de Diputats i ministre de Sanitat i Consum, nomenat el 1982 per Felipe González; va exercir el càrrec fins al 1986. Va ser assassinat per ETA el 21 de novembre del 2000.

¹⁵³ Fragment de la presentació que Jordi Valls feu de Josefina Vidal el 9 de novembre de 2014 a les Cotxeres de Palau Robert, de Barcelona, en el marc de la segona conversa del cicle «Legides», organitzat pel PEN Català i l'Institut Català de les Dones i que té com a objectiu el reconeixement d'escriptores de llarga trajectòria.

¹⁵⁴ L'1 de desembre de 2000, Josefina Vidal presentà *En el silenci del temps* a la Biblioteca Central Comarcal de Tàrraga. *Nova Tàrraga*, 15 de desembre de 2000.

criu Josefina Vidal. La mort recent de la filla fa que els poemes que li dedica siguin molt més punyents, fins a l'extrem que el títol del llibre, «dues veles blanques [creuen les tenebres dels meus ulls]», transcriu els darrers mots de la filla, que ara parla per boca de la mare. Diàleg en absència, despullat, nu, essencial, proper a l'actitud d'Ausiàs March i de Joan Vinyoli, alguns dels poetes estimats per Vidal, que demostren que la mort no fa més que iniciar una nova forma de relació. Les cendres, la buidor, el destí... són les distintes emocions que Vidal revisita personalment per arribar a la pròpia soledat en el «Fluir lent del temps». La poesia de Josefina Vidal esdevé així una manera d'avançar en el propi coneixement amb uns versos despullats, en què cada mot troba el seu propi pes». ¹⁵⁵

També l'any 2002, Pagès Editors publicà *Trànsit*, que va ser presentat a Cervera i a Tàrrrega. Després de la publicació de *Trànsit*, el 2005 Josefina Vidal lliura *Calaix obert*, un volum editat per l'ajuntament de Tàrrrega com a gest de reconeixement a la persona i a l'obra d'aquesta targarina i que reuneix tres llibres inèdits redactats entre el 1963 i el 1969: *Cants d'Ifac*, *Ara* i *Mosaic d'amor i soledat*. La mateixa poeta reconeix en la nota introductòria que els tres poemaris són una mostra clara dels seus primers intents seriosos d'acabar-se a l'escriptura en llengua catalana. Sobre *Cants d'Ifac*, val a dir que és un poemari construït a redós del mar, en l'entranya de les aigües que ronden el penyal d'Ifac, un dels indrets emblemàtics del litoral valencià; l'evocació i els paisatges recreats en el seu fons dòcil i amarat contrasten amb les negrors de la repressió franquista que es fan visibles en els poemes més crus i també més abrandats del llibre titulat *Ara*, escrit dos anys més tard. Finalment, en el volum *Mosaic d'amor i soledat*, datat el 1969, apareix la poeta més afinada en el to, enmig d'un clima d'angoixa que és fruit dels estralls de la solitud i de la sensació densa d'enyorança, en convivència amb una enteresa evident en l'estenall d'un sentit profund de l'amor. ¹⁵⁶

Al recull de l'obra poètica *El mar inevitable*, que Editorial Proa publicà el 2006, l'autora tradueix un poderós i indestructible alè vital, que desafia les circumstàncies més adverses. Els seus versos plens de bellesa i de neguit, de nostàlgia i de rebel·lia, de tristesa i de sensualitat, busquen la conversa amb el lector. L'any 2009, Pagès Editors publica *A l'entorn del brocal*, recull poètic en el qual, des de la vellesa, donant tombs i adornant el brocal que oculta i que, al mateix temps, protegeix l'ull negre del pou i tot el que

representa, els poemes destil·len reminiscències, enyors, passions de joventut i de maduresa. Les realitats difícils d'acceptar els impregnen: la decadència de la pell, la del gest cansat, la d'un passat que només es pot abastar amb el voluntariós i necessari record, la d'un present àton, en el qual cal combatre la por, la injustícia, la soledat. És l'única possibilitat que li queda a la poeta per sentir-se viva, són les armes que empra per tal que l'ajudin a viure, amb un somriure interior i un xic burleta, el futur minso que l'espera i del qual intenta espremer el suc fins que una mà amolli amb amor la darrera mirada.

Com diu d'ella la poeta de Ripoll Susanna Rafart i Corominas, «una vida atzarosa i plena de canvis ha provocat que quedés desvinculada de l'entorn de poetes de la generació a la qual hauria de pertànyer». ¹⁵⁷ És constatable que Josefina Vidal podia haver compartit experiències amb autores de més nomenada, tals com Montserrat Abelló i Soler, M. Àngels Anglada i d'Abadal o Olga Xirinacs i Díaz, però per contra resta immerescudament en un segon pla. La vida d'aquesta dona de forta personalitat i gran bellesa interior i exterior, que els anys augmenten, és plena d'anècdotes, d'experiències d'índole tan diversa que en bona mesura han estat les causants de l'isolament entre les poetes de la mateixa generació.

Les paraules que Antoni Puigverd, a *El cor salvatge* de Josefina Vidal, dedica a l'obra poètica de l'autora són esclaridores per comprendre el sentit de la seva obra. Segons Puigverd, la poesia de Josefina Vidal és l'exemple de traducció d'un itinerari vital, el qual, fent ús d'un llenguatge sintètic i metafòric, convida al lector a acompanyar-la en els seus pensaments, vivències i percepcions. Josefina Vidal despulla el seu interior sense miraments, sense vergonyes, per bé que no pas anecdòticament, sinó amb una profunditat que assoleix gairebé sempre els antípodes de l'anècdota. Tot partint de petits pretextos narratius molt genèrics (una passejada a la platja, un tomb pels carrers targarins, una nit d'insomni...), Josefina Vidal destil·la el seu estat d'ànim i el converteix en material de poesia i de diàleg (amb ella mateixa i amb el lector). I, si aquest estat d'ànim es desgrana, hom comprova que la qualitat més notòria de la poesia de Josefina Vidal és el coratge d'una veu que no es rendeix mai del tot, ni en els moments de context més glacial, ni en els de més feblesa. La seva veu té sempre un dring indòcil. És la veu d'un cor salvatge i mai domesticat, ni pel dolor, ni pels anys, ni pel cansament. ¹⁵⁸

¹⁵⁵ JULIÀ, Lluïsa: «Tria personal», *Serra d'Or*, Barcelona, 1 d'octubre de 2002.

¹⁵⁶ COSTA-PAU, Roger: «Vers l'escriptura del caos?», *Avui*, dins la secció de Cultura, 7 d'octubre de 2004, pàg. XVI.

¹⁵⁷ Extret del pròleg que Susana Rafart i Corominas feu per a l'antologia poètica *El mar inevitable*, de Josefina Vidal, Editorial Proa, Lleida, 2006.

¹⁵⁸ Extret de l'epíleg que Antoni Puigverd feu per a l'antologia poètica *El mar inevitable*. Ídem.

A banda de la seva obra poètica, Josefina Vidal ha publicat en revistes i periòdics, com *Poesía de España* (Madrid), *De Gids* (Amsterdam), *Social-Culturele Mededelingen* (Amsterdam). I ha traduït al castellà obres del teatre anglès contemporani per a l'Editorial Aguilar.

Josefina Vidal és una persona amable, pacient, sincera, entranyable i amb qui hem pogut conversar obertament en més d'una ocasió durant el maig de 2016 i l'agost de 2017. Ens obrí les portes de casa seva per poder comprovar-ho de primera mà, i també ens mostrà gran part d'aquesta obra inèdita que guarda pacient al calaix, a l'espera de temps millors per poder-la publicar. El llistat de títols (fem constar els llocs i els anys en què s'escriviren) és el que segueix:

- *Nanas para Dúnia y otros poemas dedicados*, Holanda i Espanya, 1963.
- *Cuerpo a tierra*, Hilversen (Holanda), 1965.
- *Canto de los paisajes presentidos*, Madrid-Barcelona, 1984-86.
- *Des d'un nou món*, Foixà-Barcelona, 2011.
- *La mar del temps*, Foixà-Barcelona, 2013-2015.
- *El clam de la nit*, Foixà-Barcelona, 2013-2015.
- *Set de somni*, Barcelona, 2010-2015.
- *Vol ras*, Barcelona, 2010-2015.
- *Una alba sense nits*, Barcelona-Tàrraga, 2016.
- *La xarxa*, Barcelona-Tàrraga, 2016.
- *Miratge d'ombres*, Barcelona-Tàrraga, 2017.
- Adjuntem, per acabar la biografia, un dels poemes de l'autora pertanyent a una d'aquestes obres inèdites.

XXV

Sobre el meu alè
vaig traçar l'esbós dels primers versos.
Rere els vidres,
la nit fosquejava la tenebra
i els mots ploraven lents
al contacte amb el fred.
Nit i paraules
es van confondre dins meu inseparables
amb un joc cruel de diàlegs i silencis.
De la seva mudesa en porto el front ferit
i, al palmell de les mans,
el vidre fràgil de la intuïció
em dalla tots els presagis,
totes les sensacions abocades
en els hiverns del meu viure.
No hi ha empremta més profunda
que la de les paraules
que un dia, tal volta, sabré escriure
amb perfecta harmonia amb el sentir.
No hi ha cap alè capaç de retenir
el sentiment de la paraula pronunciada
sobre el vidre de la nit.¹⁵⁹

¹⁵⁹ Poema inèdit que pertany al recull de poesies, sense publicar, *El clam de la nit*, de Josefina Vidal, Foixà-Barcelona, 2013-2015, cedit per l'autora el 19 de setembre de 2017.